

A platform: Már nem csak a platformistáknak szól

Jeff Shantz, P.J. Lilley

2003

Jeff Shantz & P.J. Lilley -

A platform: Már nem csak a platformistáknak szól

„Itt az ideje, hogy az anarchizmus kilépjen a szervezetlenség mocsarából, véget vessen a legfontosabb taktikai és elméleti kérdésekben való végtelen vacillálásnak, határozottan haladjon egy világosan felismert cél felé, és szervezett kollektív gyakorlatot működtessen.”

- A Libertárius Kommunista Szervezeti Platformja, 1927

Az elmúlt néhány évben sok szó esett az 1926-os platform által inspirált anarchisták megújult tevékenységéről. Ahelyett, hogy elkötelezett vitát folytattak volna a kérdésről, a diskurzus inkább polarizálódott a platform védelmezői és a platformizmus (és általában az úgynevezett szervezeti anarchizmus) rendíthetetlen ellenzői között. Ebben a polarizációban elsikkadt az a tény, hogy a platformizmus néhány fontos betekintést nyújt a kortárs anarchista aktivitásba, olyan betekintést, amely különösen hasznos lehet a nem platformisták számára.

Ezt a beszélgetést azzal kell kezdenünk, hogy mi nem vagyunk platformisták. Soha nem voltunk platformisták, és ki tudja, talán soha nem is leszünk azok. Sőt, az évek során nekünk is megvoltak a magunk problémái a platformmal, és számos vitánk volt a támogatóikkal.

Mégis, támogatjuk a platformista szervezetek közelmúltbeli megjelenését Észak-Amerikában általában, és egy konkrét platformista szövetség, a NEFAC tevékenységét. Úgy gondoljuk továbbá, hogy a platformista akciók és eszmék sokat tudnak nyújtani az észak-amerikai anarchistáknak, mind az észak-amerikai anarchista mozgalmak kritikája, mind az anarchista társadalomért folytatott küzdelemhez való pozitív hozzájárulásuk tekintetében.

Ezért ezt a rövid írást nem a platformmal egyetértők támogatásaként, és nem is a platform ellenzőinek cáfolataként írjuk. Ehelyett úgy írjuk, mint anarchisták, akik még mindig küzdenek a platform által felvetett kérdésekkel és kihívásokkal. Bátorítanak bennünket a platformista szerveződés által nyújtott lehetőségek, amelyek az anarchizmust a mi szűk köreinken kívülre, az emberek mindennapi életével és a kapitalizmus alatti küzdelemmel karöltve építik fel.

Véleményünk szerint a platformizmus kritikusaira hárul a teher, hogy megmagyarázzák, mi a baj az olyan anarchista szervezetek megjelenésével, melyek eszméik és tevékenységük révén vonzó pólusként szolgálhatnak az anarchisták számára. A nem-platformistáknak sok kérdésre kell válaszolniuk.

Miért ne hozhatnánk össze anarchistákat, hogy aktívan kidolgozzanak közös álláspontokat, stratégiákat és taktikákat? Miért ne részesítsük előnyben ezt az aktív elkötelezettséget a személyes utópiák szövögetésének kényelmével szemben, vagy miért ne kritizálhatnánk az oldalonról, vagy éppen ellenkezőleg, miért ne tehetnénk félre a politikai nézeteltéréseket? Mi az ellenvetés a „szervezett anarchista mozgalom összes militánsának összegyűjtésére irányuló erőfeszítésekben”? Miért kell ellenezni azokat a kísérleteket, amelyek a munkásosztály militánsainak az anarchizmushoz való vonzására irányulnak? A szakszervezeteken és más munkásosztálybeli szervezeteken belüli anarchista perspektívák kialakításának célját az anarchisták túl sokáig elhanyagolták. És akkor sok anarchistának van képe panaszkodni a munkásosztály nem anarchista jellegére.

Az, hogy egyes nem-platformisták dogmatikusan és reaktívan válaszoltak a platformista szerveződésre, kritizálva egy dokumentumot, hogy elutasítsanak egy mozgalmat, és inkább a „szervezésről” szóló általánosságokra hivatkozva, mint konkrét szervezési gyakorlatokra, arra utal, hogy bizonyos szokásokat nehéz lerázni. Mégis pontosan a letargia, az elszigeteltség és a marginalitás idején táplált szokásokat kell lerázni, amikor is az emberek elkezdnek alternatívákat keresni a kapitalista társadalmi viszonyokra. Nemcsak a jövő társadalmairól kell gondolkodni, hanem valódi stratégiákról is, amelyekkel ez megvalósítható.

Először is, nyilvánvalónak tűnik, hogy az eredeti Delo Truda aggodalmát „az anarchista mozgalom nyomorúságos állapotának, amelyben vegetál” leküzdésével kapcsolatban az észak-amerikai anarchistáknak ma is osztozniuk kell, annak ellenére, hogy az anarchista aktivitás az utóbbi időben biztatóan fellendült (ebben a platformistáknak is jó szerepük van).

Az anarchista mozgalmak növekedésével a szerveződés és a különböző anarchista tevékenységek egymáshoz és a társadalmi változások szélesebb körű stratégiáihoz és taktikáihoz való viszonyának kérdései

egyre jelentősebbek és sürgetőbbek lesznek. Ha az anarchisták meg akarják ragadni az anarchista aktivitás közelmúltbeli fellendülése által kínált lehetőségeket, és olyan mozgalmakban akarják felépíteni az anarchizmust, amelyeknek visszhangja van a szélesebb körű küzdelmekben, akkor komolyan szembe kell néznünk a szervezés, erőfeszítéseink hatékony egyesítésének és koordinálásának kihívásaival. Ebben segítségünkre lesz, ha levonjuk a korábbi tapasztalatok tanulságait, és amennyire csak lehetséges, elkerüljük a múlt hibáit.

Az egyik égbekiáltó hiba az volt, hogy kerültük a szervezés és az egység kérdéseit, így származásosan felkészületlenül maradtunk, amikor a harcok kitörték. Amikor a mozgalmak mélyponton vannak, és a célok kevésbé ambiciózusak, az ilyen kérdések kevésbé tűnhetnek közvetlen kérdéseknek, és a szubkultúra védőburokjából való kitörés lendülete kevésbé látszódnak sürgetőnek. Egészen a közelmúltig ez volt a helyzet Észak-Amerikában.

Az anarchizmus és általában az antikapitalista tevékenységek növekedésének időszakában a megváltozott körülmények új, a harc megváltozott dinamikájának megfelelő gyakorlatokat igényelnek. Ahogy a küzdelmek bővülnek és fejlődnek, a kérdés nem annyira az, hogy az emberek szervezeteket alakítanak-e vagy sem, hanem inkább az, hogy milyen típusú szervezetek jönnek létre. A kapitalizmust legyőzni próbáló emberek minden bizonnyal megpróbálnak majd összefogni másokkal, hogy megosszák az erőforrásokat, összehangolják erőfeszítéseiket és erőt gyűjtsenek. Ha ilyen kérdésekben a háttérben maradunk, azzal nyitva hagyjuk a terepet a tekintélyelvű és/vagy reformista szervezetek előtt, hogy betöltsék a rést.

Ha az anarchizmus történelmét nézzük, a szervezeti perspektívák és tevékenységek távolról sem marginális elemek, hanem az anarchista törekvések magját jelentik. Azok a kísérletek, amelyek azt sugallják, hogy a szervezeti megközelítések az anarchizmustól való eltérést vagy az anarchizmustól eltérő eszmék behatolását jelentik az anarchizmusba, furcsa törekvést jelentenek a történelmi revizionizmusra. Természetesen a legtöbb anarchista részt vesz valamilyen típusú szervezetben, legyen az egy infoshop-kollektíva, egy publikációs csapat vagy egy affinitási csoport.

Az észak-amerikai anarchista tevékenység nagy része sajnos még mindig az 1926-os Delo Truda leírásnak felel meg: „ellentmondásos elméleteket és gyakorlatokat hirdető helyi szervezetek, amelyeknek nincsenek kilátásaik a jövőre nézve, sem a militáns munka folytonosságára, és szokás szerint eltűnnek, alig hagyva maguk után a legcsekélyebb nyomot”. A tartós anarchista szervezetek hiánya még mindig hozzájárul a passzivitásba, a demoralizálódásba, az érdektelenségbe vagy a szubkulturalizmusba való visszahúzódáshoz.

E rövid életű szervezetek közül sokan arra a szintetizáló alapra épülnek, amelyet a platformisták oly kritikusán szemléltek és szemlélnek. Bár nem vagyunk meggyőződve arról, hogy a szintetizáló megközelítéseknek kudarcot kell vallaniuk, tapasztalataim szerint hajlamosak arra, hogy „egyének mechanikus gyülekezetévé” váljanak, amit a platformisták is állítottak. Az ilyen csoportosulások viszonylag jól működnek mindaddig, amíg tevékenységük szintje nem emelkedik egy könyvesbolt, infóbolt vagy szabadiskola működtetésénél magasabbra. Sajnos még ezekben az esetekben is katasztrofális szakadások keletkeznek, amikor érdemi politikai kérdések kerülnek szóba. A szintetizistatípusú csoportok alapértelmezett álláspontja túl gyakran az, hogy nem akarják megbántani a többi tagot, vagy elutasítják az ellentmondásos munkát, mert az veszélyezteti a kollektív harmóniát.

A platformisták a közös cselekvésen és reflexión alapuló lényegi egységre törekszenek. A platformizmus politikai és elméleti ösztönözésre ösztönöz. Az ember foglalkozhat állást anélkül, hogy a béke megőrzése érdekében kompromisszumokat kellene kötnie vagy puhánykodnia kellene az álláspontjaival.

Az egységről szóló vita talán némi pontosítást igényel. Amikor a platformisták elméleti vagy taktikai egységről beszélnek, nem azt mondják, hogy mindenkinek ugyanazt kell olvasnia, vagy minden pontban egyet kell értenie. Az azonban biztos, hogy az alap gondolatokban kell valamiféle egyetértésnek lennie. Ezeket az álláspontokat pedig csak közösen, nyílt viták és a tényleges tapasztalatokban gyökerező eszmecserék révén lehet meghatározni. Az egység az erőforrások és energiák célzott megosztásáról szól, amely a jelenleg korlátozott anarchista erőket egyesíti, ahelyett hogy szétzilálná és felhígítaná erőfeszítéseinket.

Persze mindig könnyebb elkerülni a kollektív munkát, a hosszas vitákat és eszmecsereket, az ötletek fejlesztését és felülvizsgálatát a gyakorlaton keresztül, és végül a szervezéssel járó munkát, amelyet a platformisták vállalnak. Az is könnyebb, ha valaki a lakása kényelmében pusztá sémákat dolgoz ki, és ritkán aggódik azon, hogy az ilyen szép fantáziák „a valósággal való találkozáskor elkerülhetetlenül szétesnek-e vagy sem”. A platformisták ezzel szemben vállalják az anarchista mozgalmak építésének közös felelősségét azokkal kapcsolatban, akik a kapitalizmus támadásait elszenvedik.

Az anarchista szervezet egy olyan hely, ahol összejöhetünk és elgondolkodhatunk az elvégzett munkáról. Lehetőséget kínál a saját gyakorlatok vizsgálatára és finomítására, valamint alternatívák és lehetőségek feltárására a rendelkezésre álló erőforrások és tapasztalatok ismeretében. Úgy tűnik számunkra, hogy a platformizmus fontossága nem egy 1926-os dokumentum konkrétumaiban rejlik, hanem abban a kihívásban, amelyet az elé állít, hogy nyíltan és komolyan össze kell fognunk, hogy olyan anarchista stratégiákat és gyakorlatokat dolgozzunk ki, amelyek a ténylegesen létező főnökök, főbérlők és bürokraták elleni valódi osztályharcokban játszanak szerepet. A platformisták felvállalták azt a kihívást, hogy az anarchizmust elmozdítsák a jelenlegi társadalmi lelkiismereti vagy kultúrkritikai státuszából. Ezt mutatja a platformista csoportok munkája a bérleti szakszervezetekben, a munkahelyeken, a szegénységellenes akciókban és a deportálások elleni küzdelemben, csak hogy néhányat említsünk.

Ezek a komoly vitán és a munka megfelelő elvégzéséhez szükséges kapacitások felmérésén alapuló intézkedések kimozdították a szervezésről szóló vitát a spekuláció felhőiből, és a mindennapi gyakorlat talajára helyezték.

A kényelmes absztrakcióból a gyakorlati valóságba vitték, a ténylegesen létező kapitalizmusban élő emberek tapasztalatai alapján.

Természetesen a platform egyszerűen egy „taktikai és elméleti orientáció”, a platformista szerveződés pedig azoknak az összefogása, akik ezt az orientációt a gyakorlatuk révén fejlesztenék. Ennél fogva mindig nyitott az újraértékelésre, ahogyan azt a körülmények megkövetelik.

Fontos szem előtt tartani, hogy a platformot mindig is csak kezdetnek szánták, „az első lépésnek a libertárius erő összeegyűjtése felé”. Távol áll attól, hogy egy teljesen kidolgozott cselekvési program legyen, csupán „egy ilyen program körvonalait, vázát adja”. A szerzők felismerték, hogy számos hiányosságot, mulasztást és nem megfelelő feldolgozást tartalmaz. A szerzők felismerték, hogy számos hiányosságot, figyelmetlenséget és nem megfelelő kidolgozottságot tartalmaz.

Az anarchizmus növekedésének része kell, hogy legyen az olyan elképzelések és gyakorlatok kialakítása iránti elkötelezettség, amelyek nem csak „szcénákat” vagy klikkeket, hanem anarchista mozgalmakat építhetnek. Ha a platformizmus kiindulópontot kínál ehhez a folyamathoz, akkor üdvözlendő és szükséges hozzájárulás az észak-amerikai anarchizmushoz.

Az anarchista hobbitévékenység nem sokkal jobb, mint a bélyeggyűjtés vagy a madármegfigyelés. A hobbik a szabadság, az önkifejezés és a mindennapoktól való felszabadulás pillanatait nyújtják a gyakorlóiknak, de nem sokat tesznek azért, hogy a szar ne halmozódjon fel. Az anarchizmus ennél jobbat tud, és jobbat is kell tennie. Ezt ismeri fel a platformizmus, és megpróbálja kivezetni az anarchizmust az ezoterikus hobbiból.

Az anarchizmusnak a spekuláció birodalmából a lehetőség terepére kell lépnie. Azzal, hogy komoly lendületet ad ennek a mozgalomnak, a platformista szervezetek sokat nyújtanak az észak-amerikai anarchista erőfeszítéseknek.

Anarchista könyvtár

Jeff Shantz, P.J. Lilley

A platform: Már nem csak a platformistáknak szól

2003

<https://theanarchistlibrary.org/library/jeff-shantz-p-j-lilley-the-platform-it-s-not-just-for-platformists-anyomore> (Eredetileg a The Northeastern Anarchist Issue 6-ik számában, 2003 tavaszán jelent meg.)

hu.theanarchistlibrary.org